

Alman Darülfünunlarındaki Vak'alara Dair

Temmuzun ilk günlerinde Alman Darülfünunlarında, bilhassa Kolonya, Münih ve Hamburgda, hatta Berlinde sokak halkının da karıştığı bir takım iğtişaşlar oldu. Kiyelde Faşist bir talebe sevilmeyen bir Profesöre pis kokulu bir bomba attı, ve bu Profesörün en büyük cürmü Lahey divanı adaletinin âzası olmaktı. Bu vak'alar rasgele olmuş şeyler değildi, muayyen bir merkezden idare ediliyor gibiydi. Fakat bunun bir merkezden idare edilip edilmemesi haizi ehemmiyet değildir, hatta talebenin ekseriyeti bu iğtişaşçılarla aynı fikirde mi, bu da haizi ehemmiyet değildir. Ekseriyet devlette olduğu gibi talebe arasında da sulh ve sükûnet ister, fakat maksadı mahsus sahibi akalliyetler tarafından daima harpler, ihtilâller ve iktisadî felâketler husule getirilir. Her istedikleri zaman muntazam bir Darülfünunun altını üstüne getirmek bu akalliyetlerin iktidarı dahilindedir. Darülfünun idaresi buna ancak ayaklanan talebeyi hep birden çıkararak mani olabilir. Bu usulün haddizatında büyük bir zararı yoktur. Alman Darülfünunlarında nasıl olsa lüzumundan fazla talebe var. Fakat bu bir hastalığın ârazını örtmek olur, hastalığı bertaraf etmek değil.

Bu hastalık nerededir? Esbabı nelerdir? Şifası kabil midir?

Hastalık talebeden büyük bir kısmının derin suretteki memnuniyetsizliğindedir. Buna talebenin müzmin kırgınlığı da diyebiliriz. Ayaklanan talebe, hatta zahiren sakin olanlar bile kırgındırlar. Bunlar çok fazla Darülfünunlu olduğu için, vaziyetleri fena olduğu için, Darülfünunlular ve Akademisyenler artık Almanyanın iktisadî, siyasî ve harsî hayatında eski rolü oynamadıkları için kırgındırlar. Tahsile hiç hevesleri olmadığı, yani nefret etme-

seler bile hiç olmazsa alâktadar da olmadıkları bir takım şeylerle uğraşmak mecburiyetinde kaldıkları için kırgındırlar. Sevmedikleri şeylerle uzun ve mahrumiyet dolu bir uğraşmadan sonra hatta mevcudiyetlerini bile idare edip edemeyeceklerini bilmedikleri için kırgındırlar.

Almanya vaziyetinin bozukluğu, Alman siyasîlerinin rivayet edilen fenalığı için kırgındırlar. Ve nefretlerini bir harpte ve bir ihtilâlde değil de ancak rasgele iğtişaşlarda izhar edebildikleri için kırgındırlar. Bu vak'alara içerlemek manasızdır.

Çünkü mesele burda ahlâkî bir bozukluk değildir, böyle olsa bile bu bir hastalığın çerçevesi dahilindedir ve mesele hakikaten bir hastalık meselesidir.

Artık bu hastalık karşısındaki hayrette de bir nihayet vermelidir. Darülfünunlar artık eski oldukları gibi değildir. Onlar Burjuvazinin on dokuzuncu asırdaki inkişafıyla ayrılmaz surette bağlıdırlar. En parlak devirlerini ozaman idrak ettiler. Burjuvazi devrinin sonlarında Darülfünunlar ve orada okuyanların da ruhî irtibatlarının bozulması gayet tabiidir. İlk hastalık alâmetleri daha geçen asrın ellinci senelerinde hissedilmeğe başlamıştı ki, ozamanlar Burjuvazi iktisatçı değilse bile harsça zirvesine vasil olmuştu. Daha ozamanlar Şopenhavr Darülfünunlarından acı acı şikâyet ediyordu. Mesele bir talebe hastalığı değil doğrudan doğruya bir Darülfünun hastalığıdır. Daha Niçe'de bile şu alaycı cümle vardır:

"İlim... Hakikate karşı güzel bir müdafaa silâhı!.. İlimin harp esnasında askerî kuvvetlere, harpten sonra da mazinin kuvvetlerine gösterdiği yordakçılık ve uşaklık düşünülürse Niçe'nin sözleri bir paradoks değil, müthiş bir hakikat olur.

Darülfünunların artık ilmî taharriyatın birer merkezi olmaktan çıkmaları da Burjuvazinin yıkılmasıyla çok yakından alakadardır. Bütün Darülfünunlar bugün içerisinde hukukçular, teologlar, doktorlar ve muallimler imal edilen tezgâhlardan ibarettir. Ve fabrikadan da fabrika mamulâtından başka bir şey beklenmemelidir. Bugün Darülfünunlardan, profsörlerden ve talebeden manevî harsın merkezi olmalarını talep edenler hayalperestlerdir. Şimdi böyle kafa tutup ayaklanan talebe bile romantik ve batıl bir düşüncenin tesiri altındadır. Çünkü bunların kırgınlığı, bu günkü vaziyeti 1850 deki ile, hatta daha ziyade 1813 deki ile kıyas edince hissettikleri bir memnuniyetsizliğe delâlet ediyor. Ozamanki şekil umumiyetle kabul edilen ve değişmiyen bir ideal gibidir. Bugünkü Darülfünunun da, ideal olduğu söylenen, böyle olmasa bile ona muhakak yaklaşmış olan bin sekiz yüz on üç teki gibi olması isteniliyor.

Darülfünunlular, romantiklere hasî şayanı dikkat bir ruhî halet ile bu müddet zarfında Almanya, Avrupa ve bütün dünyanın yapmış olduğu siyasî, ictimai, harsî ve fikrî tekâmülleri şuurlarından çıkarıyorlar. Bilhassa arzın bu kısmının 1 Ağustos 1914 tenberi daimî bir ihtilâl içinde bulunduğu unutuluyor.

Çünkü Almanyanın 1917 denberi geçirdiği safahat bir ihtilâlden başka bir şey değildir.

Umumî harp ve onun neticeleri olarak Avrupa dünya tarihinin kenarına gelmiş ve merkez Bahri Muhiti Kebire intikal etmiştir. Ve Almanya da Rusyanın Avrupadan ihracı sebebiyle artık ortada değildir.

Bunlar insan iktidarının haricindeki vakıalardır. Bu vakıaların fena tesirlerini görecektir olan insanlar için, değişmiyecek şeyler vaki olmuş olduğunu kabul etmek güç olacaktır.

Dünya merkezinin değişmesinden bilhassa Almanya, Almanyada da Alman orta tabakası, ve bu orta tabakada da, Darülfünun talebesinden büyük bir kısmı-

nı yetiştiren sınıflar ağır surette mütessir olmuştur.

Şu halde bu büyük kısım arasında yeislerinin sevkiyle kendilerine yalnız ayaklanmanın faydası olabileceğini zanneden kuvvetli bir akalliyet bulunmasına hayret edilmemelidir, Bunlar okadar tabii şeylerdir ki bütün bu işlerde insan hamakatinin şiddetle alakadar olduğu kabul edilse bile şaşmağa hacet yoktur.

Bunun bir ilâcı var mı? Nizamsızlıklara ve tecavüzlere mani olunabilir, ceza verilebilir, zahiren çok muntazam bir Darülfünun idaresi muhafaza edilebilir. Fakat talebedeki romantizmin kökünü kazımak cesareti gösterilmedikçe havayı değiştirmeye imkân yoktur. Almanyada bu cesarete malik münferit insanlar görmek mümkündür, fakar onların da kudretleri yoktur. Hiç bir grupta, ne profsörlerde, ne talebede, ne siyasilerde, ne de iktisadîlerde, vaziyeti olduğu gibi söylemek ve bundan neticeler çıkarmak cesaret görülüyor. Belki bu gruplar Avrupada hakikati söylemeği imkânsız buldukları için buna cesaret edemiyorlar. Fakat, burjuvazinin on dokuzuncu asırda oynadığı rolü artık asla oynıyamıyacağını, akademisyenlerin ve münevverlerin Almanyada ve Avrupada asla eski mevki ve nüfuzlarını bulamıyacaklarını ve hatta Almanyanın 1871 den 1914 e kadar oynamış olduğu rolü de bir daha asla oynıyamıyacağını söylemek pek lüzumlu bir şey olurdu. Önümüzdeki bin sene Bahri Muhiti Kebir sahilindeki insanlara aittir. Halk ve Darülfünunlular tarihin bir kerre söylemiş olduğu kudretli sözden neticeler çıkarabilseler birçok üzüntülerden kurtulmuş olurlardı.

Avrupada, Almanyada ve Alman burjuvazisinde hâlâ daha yaşamak imkânları vardır. Fakat bunu geri gelmiyecek surette kaybolan şeylerin peşinde koşarak berbat etmemek lâzımdır.

Friedrich Sternthal

den nakleden

Sabahattin Ali